

Alþingi
B.t. Allsherjar- og menntamálanefnd
Kirkjustræti
101 Reykjavík

Dagsetning 06.12.2023
Málsnúmer HVIN23100118

Minnisblað háskóla-, iðnaðar- og nýsköpunarráðuneytis um innsend erindi og umsagnir vegna þingsályktunartillögu um Stefnumótandi aðgerðir til eflingar þekkingarsamfélagi á Íslandi til ársins 2025 sbr. mál 234 á þingskjali nr. 237.

Tilfni þessa minnisblað er að fylgja eftir beiðni sem fram kom á fundi fulltrúa háskóla-, iðnaðar og nýsköpunarráðuneytis með allsherjar- og menntamálanefndar þann 17. október sl., um samantekt á innsendum erindum og umsögnum vegna þingsályktunartillögu um Stefnumótandi aðgerðir til eflingar þekkingarsamfélagi á Íslandi til ársins 2025.

Umsagnir til allsherjar- og menntamálanefndar bárust á tímabilinu 16.-30 október 2023 og voru þær alls sex talsins frá eftirtöldum aðilum:

- Byggðastofnun
- Íslandsstofu
- Landsvirkjun
- Listaháskóla Íslands
- Samtökum frumkvöðla og hugvitsmanna
- Samtökum iðnaðarins

Umsagnaraðilar fagna tillögunum og taka undir meginmarkið hennar að undanskildum Samtökum frumkvöðla og hugvitsmanna.

Byggðastofnun

- Byggðastofnun lýsir yfir sérstökum stuðningi við þriðja meginmarkmið þingsályktunarinnar er snýr að fjarskiptum, upplýsingatækni og netöryggi. Verulegur árangur hefur náðst en herslumuninn vanti til að klára ljósleiðaravæðingu lögheimila og fyrirtækja. Mikilvægt sé að hraða vinnu við greiningu á áformum fjarskiptafyrirtækja um uppbyggingu fjarskiptainnviða og grípa til aðgerða og tryggja fjármagn til þeirra þar sem markaðsbrestur er staðreynd.
- Tekið er undir áherslu á fjarnám til þess að tryggja jafnt aðgengi fólks að háskólanámi óháð búsetu. Jafnframt er lögð áhersla á að tryggja viðunandi framfærslu námsmanna með öflugum Menntasjóði, sérstaklega þeirra sem þurfa að flytja búferlum vegna náms.
- Byggðastofnun kemur með ábendingu um að við greiningu á jöfnum tækifærum í nýsköpunarverkefnum og fjármögnun þeirra verði einnig horft til landfræðilegrar skiptingar.

Afstaða HVIN

Tekið er undir þau sjónarmið sem fram koma í umsögn Byggðastofnunar. Ábending um að einnig verði horft til landfræðilegrar skiptingar við greiningu tækifæra og fjármögnun nýsköpunarverkefna er í góðu samræmi við áherslur í þingsályktuninni. Lagt er til að í kafla 3.3.9, verði eftirfarandi setningu bætt við í lok annarrar málsgreinar.

Fjölbreytileiki er hafður að leiðarljósi í framtíðarsýn og stefnumótun stjórnvalda, bæði hvað varðar fjármagnun og annan stuðning við nýsköpun og þekkingargreinar. Þar verður m.a. horft til mismunandi þjóðfélagsþópa og landfræðilegrar skiptingar.

Íslandsstofa

- Íslandsstofa bendir á útflutningsstefnu Íslands þar sem komi fram að nauðsynleg forsenda vaxtar sé aukin hlutdeild nýsköpunar- og hugverkaiðnaðar í útflutningstekjum Íslands. Íslandsstofa leggur til að mótað verði mælaborð til að auka skilvirkni og árangur framlaga til endurgreiðslu vegna rannsókna og þróunar, sbr. síðustu málsgrein í kafla 3.3.1.

Afstaða HVIN

Tekið er undir þetta sjónarmið og bent á að unnið hefur verið að uppsetningu gagnagrunns um stuðning við nýsköpunarfyrirtæki gegnum endurgreiðslur vegna rannsókna og þróunar. Sá gagnagrunnur var settur upp í samstarfi við Rannís, Hagstofu og OECD og fyrsta afurð þeirrar greiningar hefur skilað sér í skýrslu á vegum OECD um árangur og áhrif þessa stuðnings á tímabilinu 2010-2020. Auk samstarfs við þessa aðila, er á unnið að uppsetningu mælaborðs hjá HVIN, þar sem fylgst er með helstu mælikvörðum um árangur á málefna sviðum ráðuneytisins.

- Íslandsstofa leggur til að maka erlends sérfræðings sem ræður sig til Íslands verði tryggt atvinnu- og dvalarleyfi á Íslandi allan ráðningartímann, og að setningu um það verði bætt inn í aðra málsgrein kafla 3.3.4.

Afstaða HVIN

Unnið hefur verið að skilvirkara kerfi um atvinnuréttindi útlendinga utan EES svæðisins og voru tillögur þess efnis kynntar á vegum forsætisráðherra, háskóla-, iðnaðar-, og nýsköpunarráðherra og félags- og vinnumarkaðsráðherra, þann 8. mars.sl. Þær tillögur taka m.a. á rýmkuðum reglum um dvalar- og atvinnuleyfi vegna fjölskyldusameiningar. Sjá nánar í fréttatilkynningu Stjórnarráðsins:

<https://www.stjornarradid.is/efst-a-bauqi/frettir/stok-frett/2023/03/08/Nytt-og-skilvirkara-kerfi-um-atvinnurettindi-utlendinga-utan-EES/>

- Íslandsstofa leggur til að settur verði á fót sjóður í umsjá Rannís sem hefur það að markmiði að styðja við erlent sölu- og markaðsstarf lítilla og meðalstórra fyrirtækja á sviði nýsköpunar og hugverkaiðnaðar. Ríkið myndi leggja til fjármagn árlega og styrkþegar legðu til fjármagn á móti sem gæti verið í formi vinnuframlags, jafnframt sem styrkt verkefni fengju markaðsráðgjöf hjá Íslandsstofu án endurgjalds.

Afstaða HVIN

Þessi ábending verður höfð til hliðisjónar í tengslum við endurskoðun á umhverfi samkeppnissjóða á sviði rannsókna og nýsköpunar, sem lýst er í kafla 3.3.1.

Landsvirkjun

- Landsvirkjun tekur undir mikilvægi þess að nýjar lausnir verði hagnýttar til að takast á við samfélagslegar áskoranir. Landsvirkjun hvetur til þess að styrkjaumhverfi verði endurskoðað m.t.t. upphæða, tímalengdar styrkja og skilyrða fyrir veitingu þeirra þar sem skýrar vísbendingar séu um að það sé ekki í stakk búið til að styðja verkefni af

þeirri stærðargráðu sem þarf til að markmið stjórnvalda um orkuskipti og kolefnishlutleysi nái fram að ganga.

Afstaða HVIN

Þessi ábending verður höfð til hliðsjónar í tengslum við endurskoðun á umhverfi samkeppnissjóða á sviði rannsókna og nýsköpunar, sem lýst er í kafla 3.3.1.

Listaháskóli Íslands

- Listaháskóli Íslands bendir á að vægi listanna skuli vera listanna vegna, ekki eingöngu sem verkfæri inn í STEAM þar sem vísað er til aðferðafræði lista í kennslu raungreina (STEM). Listaháskólinn Íslands leggur til að STEAM kaflar þingsályktunarinnar séu endurskrifaðir með þetta í huga.

Afstaða HVIN

Tekið er undir þetta sjónarmið og lagt til að bætt verði við eftirfarandi setningu í lok kafla 2.3.1. : „Þá er ekki síður mikilvægt að STEAM aðferðafræði og aukin þverfagleg nálgun milli námsleiða, býður upp á aukin tækifæri til að efla nám í listum og skapandi greinum hér á landi“.

Samtök frumkvöðla og hugvitsmanna

Samtök frumkvöðla og hugvitsmanna (SFH) koma með eftirfarandi athugasemdir og ábendingar um þingsályktunartillöguna.

- SFH telja að sú framtíðarsýn að hugvitið verði grundvöllur stærstu útflutningsgreina muni ekki raungerast á meðan ekki sé stutt við almennt hugvitsfólk sem ekki séu hluti af háskólasamfélaginu. SFH leggja til að í kafla 1: framtíðarsýn sé bætt við texta þar sem hvatt sé til nýtingar hugvits, jafnt í skólustarfi sem meðal almennings; árangur hugvitsmanna kynntur og stutt við fræðslu á sviði nýsköpunar.

Afstaða HVIN

Tekið er undir þetta sjónarmið og fjölmörg verkefni á vegum ráðuneytisins beinast að þessu markmiði. Þar má nefna m.a. verkefnið „Stækkum heiminn“, sem miðar að því að kynna fyrir ungu fólki þá möguleika sem felast í því að auka færni sína og þekkingu í takti við órar breytingar í samfélaginu. Ekki er talin þörf á að uppfæra texta þar að lútandi í þingsályktun.

- SFH telja að markmið um bættu samkeppnisstöðu og uppbyggingu aðlaðandi umhverfis til nýsköpunar muni ekki nást án stuðnings stjórnvalda við hugvitsfólk og átelja stjórnvöld fyrir lítið sem ekkert samráð við helstu hagaðila hugvitsmanna. Lagt er til að við tölu 2 í kaflanum um meginmarkmið bætist: Hlúð verður að hugviti á frumstigum; hvatt til nýsköpunar; leitast við að greina tímanlega þær hugmyndir sem vænlegar þykja til verðmætasköpunar og móta heildstætt þróunarferli þeirra.

Afstaða HVIN

Tekið er undir sjónarmið um mikilvægi þess að stuðningur hins opinbera sé skilvirkur og skili sér þangað sem þörfin er mest hverju sinni. Þetta er eitt meginviðfangsefni

endurskoðunar á stuðningsumhverfi nýsköpunar sem nú stendur yfir og lýst er í kafla 3.3.1. Ekki er talin þörf á að uppfæra texta þar að lútandi í þingsályktun.

- SFH telja helstu annmarka stuðningsumhverfisins vera í fyrsta lagi slæma greiningu vænlegra hugmynda og í öðru lagi hindranir í vegi hugmynda sem hjálpað er af stað en svo skildar eftir í lausu lofti án markviss stuðnings. SFH telja að nauðsynlegt sé að skilgreina þætti sem bæta skilvirkni stuðningsumhverfisins í aðgerð 2.1. í kafla III.

Afstaða HVIN

Tekið er undir sjónarmið um mikilvægi þess að stuðningur hins opinbera sé skilvirkur og skili sér þangað sem þörfin er mest hverju sinni. Þeim aðgerðum sem ætlað er að bæta skilvirkni stuðningsumhverfisins er nánar lýst í köflum 3.3.1 – 3.3.9.

- SFH benda á að skilgreina þurfi hvernig staðið verði að virkjun hugvits í þágu loftslagsmála, sjálfbærni og matvælaframleiðslu, sbr. aðgerð 2.6. í kafla III.

Afstaða HVIN

Þeim aðgerðum sem ætlað er að virkja hugvit í þágu loftslagsmála, sjálfbærni og matvælaframleiðslu er nánar lýst í köflum 3.3.1, 3.3.2., 3.3.3., 3.3.4., 3.3.6, 3.3.7, 3.3.8 og 3.3.9.

- SFH telja að lítil stuðningur við alþjóðasamstarf hugvitsfélaga sé ekki í samræmi við aðgerð 2.8. í kafla III um alþjóðasamstarf í þágu rannsókna, nýsköpunar og stafrænna málefna.

Afstaða HVIN

Þeim aðgerðum sem snúa að stuðningi við alþjóðasamstarf í þágu rannsókna, nýsköpunar og stafrænna málefna, er nánar lýst í kafla 3.3.8.

- SFH gagnrýna að ekki hafi verið tekið á tillögum SFH til úrbóta á því vandamáli að almennir hugvitsmenn hafi ekki sömu tækifæri og starfsmenn háskóla, stórfyrirtækja eða annarra öflugra aðila til að koma hugmyndum sínum í framkvæmd.

Afstaða HVIN

Þeim aðgerðum sem snúa að jöfnum tækifærum í nýsköpunarverkefnum og fjármögnun þeirra, er nánar lýst í kafla 3.3.9.

Samtök iðnaðarins

- Samtök iðnaðarins styðja þingsályktunartillöguna heilshugar og telja hana snerta iðnað umfram aðrar atvinnugreinar.

F. h. ráðherra

Sigríður Valgeirsdóttir

Sigríður Valgeirsdóttir

Valur Árnason

Valur Árnason